

че тѣ, заслѣпени отъ страсти и политическа завистъ, сами се поставили въ най-трудно и безизходно положение, щомъ станало нужно да се изпълни тоя актъ, който западнитѣ държави тържествено представяли предъ Европа за благодетеленъ, плодъ отъ предприетата противъ насъ борба, и за начало на освобождението на християнитѣ, страдащи отъ мюсюлманското иго. Портата добре виждала, че това предполагаемо възраждане било за нейното политическо съществуване въпросъ за животъ и смъртъ и по своя навикъ искала да протака и отлага; но, подбуждана отъ настойчивитѣ искания на своитѣ съветници, които поневоля били принудени да поддържатъ своитѣ тържествено прогласени преобразования, Портата пресметнала, че за нея ще бжде по-лесно да направи пръвъ опитъ върху преобразованието на гръцкото духовенство, поробено и покварено за нещастие пакъ по нейна вина, отколкото върху другитѣ части на управлението¹⁾

И наистина, следъ обнародването на хатти-хумаюна, Портата възъ основа на 3-та му точка, която гласи, че църковнитѣ доходи отъ каквата форма и свойства и да били, ще бждатъ унищожени и замѣнени съ опредѣлена заплата за патриарха и за началницитѣ на общинитѣ (религиозни) и съ назначение на съдържанието, строго съразмѣрно съ важността на сана и достоинството на разнитѣ членове отъ духовенството²⁾, веднага отказала да издава на гръцкото духовенство берати, които потвърждавали неговитѣ права и предимства, дарувани нему отъ завоевателя на Цариградъ. „Тоя отказъ,—пише посланикътъ А. П. Бутеневъ въ сжщата депеша,—се основавалъ върху правилото за отдѣляне на свѣтската властъ отъ духовната,—правило отъ твърде голѣма важность, поставено въ хатти-хумаюна за-въ бждеще и което безъ съмнение нанася тежъкъ ударъ не само върху старитѣ предимства на вселенскиятъ патриархъ и на висшето духовенство, но сжщо върху ония правдини, които били предоставени на християнитѣ като едничка защита и сигурность подъ мюсюлманското владичество³⁾. Затова пъкъ другитѣ точки отъ хатти-хумаюна или съвсемъ никога не се изпълнявали, или пъкъ се тълкували

¹⁾ Н. И. Петровъ. Начало греко-болгарской распри и возрожденія болгарской народности. Киевъ 1886, стр. 34—35.

²⁾ A. Schoroff, *ibidem*, p. 50. — За пръвъ пжтъ мисльта за заплати на православното духовенство въ Турция била дадена, както се предполага, отъ бившия самоски князь Ст. Богоридъ, който я предложилъ на представителитѣ на европейскитѣ държави по случай съвещанията за хатти-хумаюна. Н. И. Петровъ, п. т., стр. 36, бел.

³⁾ Н. И. Петровъ, п. т., стр. 38.